

Mlčeti zlato

Nejprve je potřeba uvést, že tot známé slovní spojení je pouze polovinou přísloví, jehož úplné znění je následující: „Mluvití stříbro, mlčeti zlato.“ Určitě ho každý z nás minimálně už jednou slyšel, ale známe opravdu jeho význam? Pojďme si tedy nyní jeho obě poloviny objasnit.

První část říká „mluviti stříbro.“ Samozřejmě nikomu při mluvení z úst nevychází stříbro, to by mnozí z nás byli hodně bohatí. Například politici, i když u nich spíše platí „mluviti cokoliv“, ale hlavně mluvit. Každý si určitě vybaví předvolební boje, kdy politik je schopný naslibovat „hory doly černý les“, jen aby ve volbách zvítězil. Poté mu už na to jeho stříbro vydělávají voliči. Někteří z nich si vydělají dokonce i zlato.

Nám se jedná o ten obrazný význam. Jednoduché myšlenky se vyjadřují větami jednoduchými, složité myšlenky souvětími – tolik mluvnické českého jazyka. Což ovšem nic nevypovídá o osobách, které je pronášejí. Vezmeme si modelovou situaci třeba na stavbě domu, kdy něco padá na někoho a my ho chceme varovat. Určitě nechceme býti označeni za primitiva vyjadřujícího se větami jednoduchými, a proto dotyčnou osobu budeme varovat například těmito slovy. „Franto, víš, jak tady stavíme tomu politikovi, jak v těch minulých volbách říkal, že všichni budeme mít větší platy, ten obrovský barák, tak právě z jeho třetího patra na tebe padá kýbl s maltou a bylo by vhodné, kdyby ses přesunul o kousek dál.“ Sami asi cítíte, že ne vždy je primitivismus špatný. Náš modelový kyblík by spadl Frantovi na hlavu asi u pátého slova našeho neprimitivního varování, čímž bychom mu asi moc nepomohli. Místo toho by stačilo rázné „Uhni!“ a kyblík i Franta by byli na dvou různých místech.

Co z tohoto příkladu vyplývá? Někdy stačí říct málo, aby to mělo velký význam, než mnoho zbytečných slov o ničem. To je právě význam první části přísloví „Mluvití stříbro“. Určitě jste byli svědky rozhovoru, v němž se používaly „větné vycpávky“ – slova prostě, že, jako, vlastně a podobná, jejichž počet ve větě převažoval nad ostatními. Z věty: „Jsem tam vlastně jako že to no, ee, vešel prostě jako v poledne, a to slunko prostě jako svítilo, že.“ se

dozvídáme, že v poledne slunce svítí , což je dozajista pro nás informace nová, a tudíž velice přínosná.

Indiáni mají ve svém slovníku slovo „howgh“, kterým označují situaci, kdy vše potřebné již bylo řečeno a nic dalšího není třeba dodávat. Možná kdyby politici toto slovo znali, přišli bychom o veselé a vtipné interpelace trvající často až do ranních hodin. Místo toho by se mohli v ušetřeném čase pořádně vyspat a vymyslet konečně něco užitečného. Ale kdo ví...

Tímto se dostáváme k druhé polovině přísloví říkající „mlčeti zlato“, kdy obdobně jako indiáni, když není co dodat, by se mlo mlčet, místo pronášení mnohdy nesmyslných vět. I kdyby se použila souvětí, aby dotyčná osoba upozornila na skutečnost, že rozhodně není primitiv, dozajista by si ostatní pomysleli něco ve smyslu „co to tady vlastně mele?“.

Tato druhá polovina přísloví však má kromě už zmíněného „nemáš co říct, mlč“ ještě jeden další význam a to „i když máš co říct, mlč“. Zkusíme opět příklad na modelové situaci – firemní porada. Management firmy prezentuje různobarevné grafy a tabulky a dostanou se i ke větám „Co se nám tedy za dané období povedlo?“ nebo „Kam jsme se posunuli?“. Je zřejmé, že kdyby skutečné reality znali podřízení odpověděli na první otázku slovem označující věc, do které čas od času na ulici nebo trávníku šlápne každý z nás a žvýkačku teď opravdu nemyslíme, a na druhou slovem označující část těla, kde záda ztrácejí své dobré jméno, určitě by jim to moc v zaměstnání nepomohlo.

Co jsme se tedy na předchozích dvou situacích o tomto přísloví dozvěděli? Protože je to přísloví, je zřejmé, že se jedná o pravdy platné už nějaký ten čas. Mluvit jen tolik, kolik je potřeba, a když není co říct, mlčet. Cena obou v přísloví použitých kovů přisuzuje mlčení mnohem větší význam, na jehož objevení stále někteří lidé čekají.